

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců Mgr. Daniely Zemanové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobkyně **S. C.**, zastoupené JUDr. Zdeňkem Bučkem, advokátem se sídlem Jungmannova 24, Kyjov, proti žalovanému **Krajskému úřadu Jihomoravského kraje**, se sídlem Žerotínovo nám. 3/5, Brno, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 4. 2008, č. j. JMK 29114/2008, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 17. 6. 2008, č. j. 57 Ca 34/2008 - 23,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 17. 6. 2008, č. j. 57 Ca 34/2008 - 23, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Shora cit. rozhodnutím žalovaného, v části týkající se žalobkyně (dále také „stěžovatelka“), bylo s malou dílčí změnou potvrzeno rozhodnutí Městského úřadu Kyjov ze dne 28. 11. 2007, č. j. OOP 2913/08, zn. TR.231/07, jímž byla stěžovatelka uznána vinnou z přestupku proti veřejnému pořádku dle § 47 odst. 1 písm. b) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Rozhodnutí žalovaného stěžovatelka napadla žalobou ke Krajskému soudu v Brně, v níž mj. požádala o osvobození od soudních poplatků. Krajský soud usnesením blíže označeným v záhlaví tohoto rozsudku její žádost zamítl, protože její osobní poměry

přiznání osvobození neodůvodňují. K tomuto závěru dospěl na základě předložených důkazů.

[3] V odůvodnění svého rozhodnutí krajský soud zejména uvedl, že dle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, činí částka životního minima k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb stěžovatelky jako jednotlivce částku 3126 Kč. Stěžovatelčíným příjmem je částečný invalidní důchod a vdovský důchod v celkové výši 8400 Kč, což je zároveň její průměrný měsíční příjem. Stěžovatelka je též vlastníkem osobního automobilu Škoda Favorit. Z platebního dokladu SIPO soud zjistil úhrady spojené s užíváním obecního bytu ve výši 3577 Kč. Stěžovatelčin průměrný příjem po odečtení přiměřených nákladů na bydlení překračuje životní minimum o 1697 Kč. Při posuzování výše stěžovatelčíných příjmů a výše soudního poplatku (2000 Kč) soud zohlednil též skutečnost, že stěžovatelka měsíčně platí kabelovou televizi ve výši 890 Kč a splácí dva úvěry v celkové výši 230 000 Kč. Stávající majetkové poměry jsou podle krajského soudu důsledkem jejího jednání, toto však není důvodem pro osvobození od soudních poplatků, neboť by tím byla přenesena poplatková povinnost na stát.

II.

[4] Proti tomuto usnesení podala stěžovatelka včas kasační stížnost, v níž výslovně uplatnila kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávné posouzení právní otázky nesplnění podmínek pro osvobození stěžovatelky od soudních poplatků krajským soudem. Konkrétně uvedla, že je samoživitelkou, v měsíci říjnu 2007 došlo k úmrtí jejího manžela a v současné době pobírá částečný invalidní důchod a vdovský důchod, který je však časově omezen na dobu jednoho roku od úmrtí manžela. Stěžovatelka má značné náklady na ubytování, které byly doloženy listinnými důkazy, a taktéž má zdravotní problémy zejména psychického rázu, jež si vyžadají zvýšené náklady. Sama nemá jiný zdroj příjmu a splácí dva úvěry v celkové výši 230 000 Kč. Její majetková situace tak odůvodňuje osvobození od soudních poplatků. Stěžovatelka proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

[5] Žalovaný své vyjádření ke kasační stížnosti nepodal.

III.

[6] Nejvyšší správní soud vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost (viz detailně rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, všechna zde uvedená rozhodnutí NSS dostupná na www.nssoud.cz).

[7] Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.), přitom však shledal též vady, k nimž musel přihlédnout i bez návrhu (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost je důvodná.

[9] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, znemožňujícím ve svém důsledku právo každého na přístup k soudu, zaručené v čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

[10] Institut osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

[11] Nejedná-li se tedy o případ uvedený ve větě druhé cit. ustanovení § 36 odst. 3, soud (předseda senátu) při rozhodování podle tohoto ustanovení především porovnává na jedné straně výdělkové a další majetkové a sociální poměry dotyčného účastníka řízení včetně možnosti opatření si potřebných prostředků, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem (dokazování, náklady právního zastoupení, apod.) či povahu věci samé. Výsledkem této úvahy je pak závěr, zda účastníkovi je možné přiznat osvobození od soudních poplatků či nikoli (k tomu srov. např. rozsudek NSS ze dne 23. 2. 2006, č. j. 4 Ans 3/2005 - 148).

[12] Závěr, který krajský soud v daném případě ze stěžovatelkou tvrzených údajů učinil, však plně nevychází ze shora uvedených požadavků. Soud se spokojil s hodnocením, že stěžovatelku je možno považovat za osobu žijící nad úroveň životního minima. Tím však rozhodl v rozporu s judikaturou zdejšího soudu, podle níž v tomto typu řízení nelze vycházet pouze z mechanického porovnání výše příjmu a částek stanovených předpisy o životním minimu, aniž by byly vzaty v potaz další skutečnosti, mezi nimi i reálná výše životních nákladů. Objektivní nedostatek finančních prostředků se nesmí stát překážkou přístupu k soudu. (viz rozsudek NSS ze dne 20. 5. 2004, č. j. 5 Ads 1/2004 - 63, publ. pod č. 321/2004 Sb. NSS).

[13] Krajský soud zohlednil správně některé stěžovatelkou doložené skutečnosti (např. úhrady 890 Kč za kabelovou televizi). Pokud však jde o jeho konstatování, že stěžovatelčiny úvěry (celkem 230 000 Kč) jsou důsledkem jejího jednání, pak v tomto směru je jeho odůvodnění nepřijatelné. Každé rozhodnutí soudu o osvobození od soudních poplatků je přísně individuální a musí přihlížet ke všem okolnostem případu. Závěr soudu, že stěžovatelčiny úvěry lze považovat za důsledek jejího jednání, a proto její situace neposkytuje důvod pro osvobození od soudních poplatků, není nijak blíže zdůvodněn. Soud přitom vůbec nezohlednil tvrzení stěžovatelčina zástupce, že jeden ze stěžovatelčinych úvěrů (200 000 Kč) je určen na koupi obecního bytu, v němž stěžovatelka bydlí. Pokud by tomu tak skutečně bylo, jedná se o skutečnost z hlediska posuzování jejích majetkových poměrů obzvláště významnou, neboť takovým úvěrem stěžovatelka realizuje své právo na bydlení (k tomu srov. nálezy Ústavního soudu ve věci regulovaného nájemného Pl. ÚS 3/2000, publ. pod č. 231/2000 Sb.). To platí tím spíše, že stěžovatelka je vdovou a na splacení takového úvěru zůstala sama. Úvěr směřující k zajištění bydlení, jde-li o byt, v němž dotyčná osoba v současnosti bydlí, totiž jistě nelze bez dalšího označit za neopodstatněný či nepřiměřený situaci.

[14] Bez povšimnutí soud též ponechal i další stěžovatelčino tvrzení, které může mít vliv na její celkovou majetkovou a sociální situaci, totiž zvýšené náklady vyplývající z jejích psychických potíží a jejich léčení. Ačkoli ze stěžovatelkou předložených důkazů vyplývá jen to, že je pro uvedené obtíže v pravidelné péči lékaře, aniž by z nich jakkoli vyplývala částka, již je stěžovatelka nucena za léčení hradit, není možné tuto skutečnost zcela ignorovat, jak to učinil krajský soud. Nelze přitom přehlížet, že ve zdravotnictví byly zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, zavedeny regulační poplatky, jejichž výše je určena zákonem. V této souvislosti lze poukázat např. na odlišné stanovisko soudce Pavla Holländera k nálezů Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 1/08, publ. pod č. 251/2008 Sb. (ústavnost regulačních poplatků ve zdravotnictví), který poukazuje jako na extrémní příklad mj. právě na situaci „*osob (důchodců), jejichž příjem se pohybuje nikoli výrazně nad hranicí hmotné nouze,*“ pro které „*zavedení regulačních poplatků představuje*“ zcela zásadní změnu jejich sociálních poměrů. Krajský soud proto pochybil, pokud se v napadeném usnesení ke stěžovatelčiným výdajům na zdravotní péči vůbec nevyjádřil.

[15] Ve vztahu k výše uvedenému nelze přehlédnout, že důkazy, které stěžovatelka k prokázání své příjmové a sociální situace doložila, nejsou pro řádné posouzení její situace dostatečné. Povinnost doložit nedostatek prostředků je přitom na účastníkovi řízení a nikoli na soudu (srov. zejm. rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS). Stěžovatelka soudu doložila vyplněné potvrzení o majetkových a výdělkových poměrech a další důkazy (fotokopii jedné strany výpisu z účtu, předpis inkasa a potvrzení lékaře). Pokud však z těchto předložených důkazů nebylo možné dostatečně posoudit stěžovatelčiny majetkové a sociální poměry a ověřit si její tvrzení, měl ji soud poučit v tom smyslu, jakým způsobem může svá tvrzení prokázat, aby v řízení neutrpěla újmu. Krajský soud stěžovatelku ve výzvě ze dne 26. 5. 2008 (č. l. 14 soudního spisu) vyzval k vyplnění zmiňovaného potvrzení a současně ji podrobně poučil o tom, jakým způsobem musí prokázat skutečné náklady na bydlení. Krajský soud se však již ve svém poučení vůbec nezmínil o tom, jakým způsobem by měla doložit případné další skutečnosti (včetně například bližší specifikace nákladů spojených s nemocí stěžovatelky). Proto nelze stěžovatelce vytýkat, že zcela nesplnila svou povinnost důkazní, mohla-li se oprávněně domnívat, že všechny soudem požadované důkazy předložila.

[16] Při posuzování věci však nelze přehlédnout ani to, že stěžovatelkou předložená fotokopie jedné strany výpisu z účtu obsahuje i údaje rozporné se stěžovatelčinými tvrzeními a s odůvodněním soudu, přičemž tyto rozpory je pro řádné posouzení její příjmové a sociální situace nutno vysvětlit. Na jednu stranu z ní sice vyplývá, že stěžovatelka má příjem v podobě částečného invalidního a vdoveckého důchodu v jí uváděné výši, mezi položkami výpisu se však objevují i další příjmy, z nichž není nijak zřejmé, k jakým účelům jsou určeny a zda netvoří společně s důchodem vyšší příjem, než jaký stěžovatelka uvádí. I tento rozpor měl soud zohlednit a stěžovatelku eventuálně vyzvat k vysvětlení či předložení dalších důkazů, z nichž by její jak příjmová tak výdajová situace byla dostatečně zřejmá; takto však zůstává jeho usnesení zčásti nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 109 odst. 3 s. ř. s.].

[17] V daném případě tak krajský soud svůj závěr, který by ve svém důsledku mohl stěžovatelce znemožnit uplatnění či bránění jejího práva u soudu, a to jen pro její majetkové a sociální poměry, nedostatečně odůvodnil. V dalším řízení se proto bude zabývat i dalšími aspekty stěžovatelčiny situace, z hledisek výše naznačených, tak, aby náhled na její poměry a disponibilní zdroje byl pro účely rozhodování o osvobození od soudních poplatků komplexní.

IV.

[18] Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto usnesení krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Krajský soud v Brně v dalším řízení (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. září 2008

JUDr. Marie
Žiškova
předsedkyně
senátu